



EUROPOS PARLAMENTAS: RYŠIAI SU NACIONALINIAIS PARLAMENTAIS

Vykstant Europos integracijos pažangai pasikeitė nacionalinių parlamentų vaidmuo. Siekiant užtikrinti veiksmingą demokratinę Europos teisės aktų kontrolę visais lygmenimis, sukurta įvairių Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų bendradarbiavimo priemonių. Ši tendencija sustiprinta naujomis Lisabonos sutartimi apibrėžtomis nuostatomis.

TEISINIS PAGRINDAS

ES sutarties Protokolas Nr. 1 dėl nacionalinių parlamentų vaidmens Europos Sąjungoje.

TIKSLAI

A. Bendradarbiavimo pagrindas

Pats Europos integracijos procesas apima tam tikrų įsipareigojimų, kuriuos paprastai vykdavo nacionalinės vyriausybės, perdavimą sprendimų priėmimo įgaliojimus turinčioms bendroms institucijoms, taigi sumažėja nacionalinių parlamentų, kaip teisėkūros, biudžeto ir kontrolės institucijų, vaidmuo. Nors keletas atsakomybės sričių, perkeltų iš nacionalinio į ES lygmenį, atiteko Tarybai, Europos Parlamentas (EP) palaipsniui įgavo visapusišką parlamentinį vaidmenį.

- Nacionaliniai parlamentai ėmė siekti geresnės savo vyriausybių vykdomos europinės veiklos nacionalinės kontrolės ir glaudesnių santykių su Europos Parlamentu, kaip būdo padidinti jų įtaką ES politikos formavimui ir kartu užtikrinti, kad Europa būtų grindžiama demokratiniais principais.
- Europos Parlamentas, savo ruožtu, apskritai laikėsi nuomonės, kad tvirti ryšiai su nacionaliniais parlamentais padėtų stiprinti jo teisėtumą ir suartintų Europą ir piliečius.

B. Bendradarbiavimo aplinkybių raida

Europos integracijai žengiant į priekį pradžioje nacionalinių parlamentų vaidmuo silpnėjo – Bendrijos, o vėliau ir Sąjungos galios stiprėjo ir plėtėsi jos kompetencijos sritys, tuo pat metu sprendimų priėmimas Taryboje balsų dauguma tapo įprastu, taip pat padidėjo Europos Parlamento teisėkūros įgaliojimai.

Iki 1979 m. Europos Parlamentas ir nacionaliniai parlamentai buvo natūraliai susiję, kadangi nacionalinių parlamentų nariai buvo skiriami Europos Parlamento nariais.



Pradėjus rengti tiesioginius rinkimus į Europos Parlamentą, šie ryšiai nutrūko ir maždaug 10 metų santykiai apskritai nebuvo palaikomi. Būtinybė juos atkurti tapo akivaizdi 1989 m. – tuomet vėl pradėta bendrauti ir pradėti kurti nauji ryšiai, pakeisiantys senuosius. Padėjo Maastrichto sutartis, į kurią šiuo klausimu buvo įtrauktos dvi deklaracijos – Nr. 13 ir Nr. 14 – ir pagal jas konkrečiai numatyta:

- paisyti nacionalinių parlamentų dalyvavimo Europos Sąjungos veikloje (jų atitinkamos vyriausybės privalo juos laiku informuoti apie pasiūlymus dėl ES teisės aktų ir prireikus turi būti rengiamos bendros konferencijos);
- vystyti glaudesnę Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų bendradarbiavimą – palaikyti glaudesnius ryšius, keistis informacija, rengti reguliarius susitikimus ir nustatyti abipuses supaprastinimo priemones.

Neseniai nacionaliniai parlamentai įgijo savo vyriausybių vykdomos veiklos, susijusios su Europos Sąjunga, kontrolės priemonę – tai lėmė konstitucinės reformos, priemonės, kurių ėmėsi vyriausybės, jų veiklos metodų pakeitimai ir kai kurių valstybių narių konstitucinių teismų pateikti nacionalinių konstitucinių normų išaiškinimai. Didelę įtaką šiam pokyčiui padarė ES reikalų srityje besispecializuojantys komitetai, bendradarbiaujantys su Europos Parlamentu.

Prie Amsterdamo sutarties pridėtame Protokole dėl nacionalinių parlamentų vaidmens nacionaliniai parlamentai buvo raginami labiau įsitraukti į ES veiklą ir reikalaujama laiku pateikti išnagrinėti skirtus dokumentus bei Komisijos pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kad nacionaliniai parlamentai galėtų juos išnagrinėti prieš Tarybai priimant sprendimą. Nacionaliniai parlamentai atliko svarbų vaidmenį per Konvento dėl Europos ateities diskusijas (1.1.4) – klausimą dėl jų nagrinėjo viena iš 11 darbo grupių. 2006 m. gegužės mėn. Europos Komisija sutiko nacionaliniams parlamentams perduoti visus naujus pasiūlymus ir nagrinėti skirtus dokumentus. Įsigalėjus Lisabonos sutarčiai šis politinis dialogas Komisijai tapo teisiškai privalomas. Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo užtikrinama nacionalinių parlamentų teisė gauti iš ES institucijų platesnę informacijos spektrą – jos privalo pateikti nacionaliniams parlamentams visus teisėkūros procedūra priimamų aktų projektus ir prašymus dėl stojimo į ES.

Remiantis Lisabonos sutartimi pagaliau nustatytas išankstinio perspėjimo mechanizmas, t. y. tvarka, pagal kurią nacionaliniai parlamentai gali patikrinti, ar pasiūlymuose dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų laikomasi subsidiarumo principo (Protokolas Nr. 1 dėl nacionalinių parlamentų vaidmens Europos Sąjungoje ir Protokolas Nr. 2 dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo). Nacionaliniai parlamentai per aštuonias savaites nuo teisėkūros procedūra priimamo akto projekto perdavimo gali pateikti Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos pirmininkams pagrįstą nuomonę, nurodydami priežastis, dėl kurių, jų manymu, tas projektas neatitinka subsidiarumo principo. Teisėkūros pasiūlymai gali būti blokuojami, jei prieš juos pasisako dauguma parlamento rūmų. Tačiau galutinį sprendimą turi priimti teisėkūros institucija (Europos Parlamentas ir Taryba) (1.2.2). Nuo Lisabonos sutarties įsigaliojimo šis mechanizmas panaudotas tris kartus: 2012 m. gegužės mėn. svarstant pasiūlymą dėl Tarybos reglamento dėl naudojimosi teise teikti kolektyvinius ieškinius atsižvelgiant į teisę steigti ir teikti paslaugas (vadinamasis M. Monti II pasiūlymas),



2013 m. spalio mėn. svarstant pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo siekiama įsteigti Europos prokuratūrą, ir 2016 m. gegužės mėn. svarstant [pasiūlymą dėl Direktyvos dėl darbuotojų komandiravimo peržiūros](#). Sutartyje taip pat esama naujų straipsnių, kuriuose paaškinamas nacionalinių parlamentų vaidmuo ES institucinėje struktūroje (ES sutarties 10 ir 12 straipsniai).

Prasidėjus ES valstybės skolų krizei, t. y. nuo 2010 m. kovo mėn., nacionaliniams euro zonai priklausančių valstybių narių parlamentams ratifikuojant ar keičiant pagalbos paketus buvo pabrėžiama jų bendradarbiavimo ir nuolatinio keitimosi informacija su Europos Parlamentu svarba. Sutarties dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos ekonominėje ir pinigų sąjungoje, įsigaliojusios 2013 m. sausio 1 d., 13 straipsnyje numatytas konkretus valstybių narių parlamentų ir Europos Parlamento bendradarbiavimas vykdant parlamentinę kontrolę ekonominio ir finansų valdymo srityje.

LAIMĖJIMAI: BENDRADARBIAVIMO PRIEMONĖS

A. Europos Sąjungos parlamentinių asamblėjų pirmininkų konferencijos

Po 1963 m. ir 1973 m. surengtų susitikimų šios konferencijos pradėtos rengti 1981 m. Jose dalyvauja nacionalinių parlamentų ir Europos Parlamento pirmininkai, iš pradžių jos buvo rengiamos kas dvejus metus. Joms pasirengiama per generalinių sekretorių posėdžius ir jose aptariami konkretūs su nacionalinių parlamentų ir Europos Parlamento bendradarbiavimu susiję klausimai. Keletą pastarųjų metų pirmininkai susitinka kasmet. Nuo 1995 m. Europos Parlamentas palaiko glaudžius ryšius su asocijuotųjų šalių ir šalių kandidačių parlamentais. Per šiuos reguliarius susitikimus Europos Parlamento ir šių šalių parlamentų pirmininkai aptaria stojimo strategijas ir kitus aktualius klausimus.

B. Europos parlamentinių tyrimų ir dokumentų centras

Per 1977 m. Vienoje surengtą didžiąją konferenciją įsteigtas Europos parlamentinių tyrimų ir dokumentų centras. Šis centras yra dokumentų ir mokslinių tyrimų paslaugų tarnybų tinklas; šios tarnybos glaudžiai bendradarbiauja, kad užtikrintų lengvesnę prieigą prie informacijos (įskaitant prie nacionalinių ir Europos Sąjungos duomenų bazių), ir koordinuoja mokslinius tyrimus siekiant išvengti jų kartojimo. Tinklas centralizuoja mokslinius tyrimus ir platina jų rezultatus, jis yra sukūręs tinklavietę informacijos mainams pagerinti. Naudojantis jos katalogu lengviau bendrauti valstybių narių parlamentų mokslinių tyrimų skyriams. Centrą kartu administruoja Europos Parlamentas ir Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja. Jį sudaro ES valstybių narių ir Europos Tarybos valstybių narių parlamentai. Jo paslaugomis gali naudotis ir valstybių, pastarosios institucijos Asamblėjoje turinčių stebėtojos statusą, parlamentai.

C. Bendrijos parlamentų konferencija

Šis sumanymas praktiškai įgyvendintas 1990 m. Romoje – surengta Europos konferencija. Jos tema buvo Bendrijos ateitis, su ekonomine ir pinigų bei politine sąjunga susijusių pasiūlymų reikšmė Bendrijai ir valstybėms narėms, o ypač nacionalinių parlamentų ir Europos Parlamento vaidmuo. Joje dalyvavo 258 delegatai –



173 nacionalinių parlamentų ir 85 Europos Parlamento atstovai. Daugiau tokie renginiai nebuvo rengiami.

D. Europos Sąjungos parlamentų Sąjungos reikalų parlamentinių komitetų konferencija – COSAC

Pradžioje pasiūlyta Prancūzijos Nacionalinės Asamblėjos pirmininko, ši konferencija nuo 1989 m. rengiama kas šešis mėnesius. Joje dalyvauja nacionalinių parlamentų organų, besispecializuojančių ES reikalų srityje, atstovai ir šeši Europos Parlamento nariai. Šią konferenciją sušaukia Sąjungai pirmininkaujančios valstybės narės parlamentas ir kartu parengia Europos Parlamentas ir trijų (ES pirmininkavusios, pirmininkaujančios ir pirmininkausiančios) valstybių narių grupės parlamentai. Per kiekvieną konferenciją svarstomi svarbiausi su Europos integracija susiję klausimai.

COSAC yra ne sprendimų priėmimo, o patariamasis koordinavimo organas, savo pozicijas priimančias bendru sutarimu. Protokole dėl nacionalinių parlamentų vaidmens Europos Sąjungoje aiškiai pažymėta, kad COSAC gali prisidėti bet kokių klausimų, į kuriuos jos manymu, dėmesį turėtų atkreipti ES institucijos. Tačiau COSAC veikla nacionalinių parlamentų jokia būdu neįpareigoja ir iš anksto nenulemia jų pozicijos.

E. Jungtiniai parlamentiniai posėdžiai

Ilgą patirties Europos konvente, Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų nariai nusprendė, kad būtų naudinga sukurti nuolatinę politinio bendradarbiavimo priemonę specifinėms temoms svarstyti. Taigi nuo 2005 m. Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų nariai renkasi į jungtinius parlamentinius posėdžius, siekdami apsvarstyti svarbius klausimus, kurie daro įtaką parlamentams ES politikos formavimo ir institucinės plėtros procese.

F. Kitos bendradarbiavimo priemonės

Dauguma Parlamento nuolatinių komitetų konsultuojasi su nacionalinių parlamentų nuolatinių komitetų atstovais rengdami dvišalius ar daugiašalius posėdžius, taip pat pirmininkų ir pranešėjų vizitus.

Atitinkamų Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų frakcijų ryšiai išvystyti skirtingu mastu – tai priklauso nuo konkrečios šalies ar politinės partijos.

Administravimo srityje bendradarbiaujama rengiant stažuotes Europos Parlamente ir organizuojant tarnautojų mainus. Daugumos nacionalinių parlamentų atstovų biurai yra Europos Parlamento pastate, kuriame įsikūręs Ryšių su nacionaliniais parlamentais direktoratas. Vis svarbesnis tampa keitimasis informacija apie parlamentų darbą, ypač teisėkūros srityje, visų pirma naudojant šiuolaikines informacines technologijas, pvz., IPEX tinklą, remiamą internetinės keitimosi duomenimis ir ryšių platformos (<http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/home/home.do?appLng=LT>).

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

2018 m. balandžio 19 d. Europos Parlamentas priėmė [rezoliuciją dėl Sutarties nuostatų, susijusių su nacionaliniais parlamentais, įgyvendinimo](#), kurioje nurodo, kad nacionaliniai parlamentai tobulėja ir aktyviai prisideda prie tinkamo Europos Sąjungos konstitucinio veikimo, tokiu būdu užtikrindami didesnę pliuralizmą ir demokratinį



teisėtumą. Jis taip pat pripažįsta, kad nacionalinių vyriausybių atskaitomybė nacionaliniams parlamentams tebėra „nacionalinių parlamentų rūmų vaidmens Europos Sąjungoje kertinis akmuo“. Primindamas apie tai, kad įsigaliojus Lisabonos sutarčiai ankstyvojo perspėjimo sistema buvo naudojama retai, EP visgi mano, kad ji galėtų būti pertvarkyta pagal dabartinę Sutarties sistemą. Šiuo atžvilgiu EP ragina Europos Komisiją taikyti „techninį pranešimo laikotarpį“, kad būtų suteiktas papildomas laikas nuo dienos, kurią nacionaliniai parlamentai gauna įstatymo galią turinčio akto projektą, ir dienos, kurią prasideda aštuonių savaičių laikotarpis. Be to, EP pritaria tam kad nacionaliniai parlamentai turėtų galimybę teikti Komisijai konstruktyvius pasiūlymus, kad tai padarytų teigiamą poveikį Europos diskusijoms ir Komisijos iniciatyvos teisei. Galiausiai, rezoliucijoje pateikiami keli pasiūlymai, kuriais siekiama stiprinti esamas EP ir nacionalinių parlamentų bendradarbiavimo priemones.

Roberta Panizza
10/2018

